Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашгIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 8 МАЙ, 1986 ШУ. ★ № 55 (7246). ★ Мах 3 кеп.

ДЕГIААХАР СИХДЕШ БЕ БОЛХ!

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

«Хlара балха дийнахь тIехIдиган хьадер дуккаIеи хIинтIаIа яхача девнаргIа шера социалистически яхь йоаржаяьча Н. Анисимова цIерагIча. Новогрознеиски механдатта чакхдоахача заводе дуккха-ча установкай коллективаша шоай пароиеки кхоачамехи бизна пайда ийбу. Цудухьа цар вIашгIехьдоал шоай тIаийна денхарадш дикна тIехIкхоачаде. Царна юкъе а хьалхарчу тачарех я Матвиюк Анатоле кулгалдеча Г-49 яхача установка коллективна. Товарни продукци арахецара пхе бетта задани 20 апреле кхоачаи а эр, хlанз июнь бетта пхи-лагIча декада чотагIа кхъехеш я из.

Ишшта дика кьа а хьегаш, апрель бетта хьалхара декада чакхйоалача хана бIгь бетта задани кхоачашьярах рапорт делар Тарасов Александр кертеларча централни газофракционирующи установка технологашеи Образцова Марина Семеновнас кулгалдеча № 25-1 йолча установка коллективаи. Хlанз уьк май бетта тIехьажарча декада кеидарагIа нъакъеташ я цу шакке установка коллектив.

Деша дай бац

Малгобекски бурув тохара балхий управленге бнь бетта задани кхоачашьяьке а, доагIачуп дикка дуккаIа дIадахийтад бурув тохарга. Из бахьан доалаш тIадиса пачхьалкъен денхар 650 зоар гаргга сом да.

Шоаш денна дош кховзаш па дарал соагIа, пачхьалкъен денна а кхоачаш ца еш я укхаза цхьайолча бригадаш. Царех цаI я буровой мастера Растягаев Иван, Шилохин кулгалдеча «Замапкул-93» яхача буровой коллектив. Бнь бетта цо да тохаш диса 14 метр бурув.

ТIаийна денхарадш дизза кхоачашдара мел зша хьалаш доаш да укхаза. Хьокхамаш во хьалара. Из чертгежа ца хьаьнех да бурувдеттараша шоай таронехи кхоачамехи бизза пайда да ца йIбар.

* * *

Ер ду долдеделча денз цхьаккха бетта план кхоачаи па ецш, хьайогIа Нохч-ГIалгIай цементни завода коллектив. ДIабахаяча бнь бетта маьхьара да цхьаккхаи йисна кхо миллионни 517 зоаги сома маьха товарни продукци. Цемент драхецача тIадиса пачхьалкъен денхар 57 зоар гаргга тонн да.

Шоай ханнахъен динен бIаьстан кIашкара балхан чакхдахара шоай низ дIахоачар деш бе Шалински района «Южный» совхоза механизаторан. 180 гектара тIаьрна ва болчу ялата минерални удобреиешна поднормка еш боахк трактористаш Дяддиев Сарiалан Устархапов Дукхавахен, агрегаташ тIа багIа Аргунски СПТУ яхача ученицеш 3 курсе деша а багIан хIанз практика бола Умаров Iусмани Эльдиев Ризванн. Цхьа дн дIадахIитад цар бахха норма дикка тIехIхоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара льяттехьа) «Южный» совхоза хьалха латта механизаторан Дяддиев Сарiала, Устархапов Дукхаваха. Царна тIехьашка — Умаров Iусман, Эльдиев Ризван.

С.-Э. ШАХИДОВА сурт.

ХЬАЛХАЛАТТАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Нохч - ГIалгIай гIишлоп управленена чубо а гIа ч ча СМУ-7 коллективе ер шу доладелча денз паччахьалкхен планаI соагIа генподрядагIа дахь 120 зоар сома маьха гIишлоп - монтажни балхан ший низвца гIишлоп балхан дара бнь бетта задани а тогамца кхоачаьнашай. Зададеле соагIа 23 зоар сом пайда баьб паччахьалкхенна.

Из цецвала веза хIама дац. Овсаре кхьахьеган, цIара шу бернате чакхдоакхкан хьайогIа СМУ-7 коллективе ер шу доладелча денз дукха масалаш доаладе йиш я. IцхьайттаглагIча пятилетка шерашка диаза Ерриг-союзни социалистически яхь хьалха-ра мотиг а йоакхкаш, цунна хьожайир КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карар кара тела Це байраих. Диазза дIаязйир из СССР ВДНХ Сийлен уллга тIа. «IцхьайттаглагIча пятидесе балха лакха эффективности дикали хIарах» яха памятни Знак елар цунна.

Шоашта тIадахка декхарадш даим цIена кхоачашдеш, шоай коллектива сий лакхалоаттадеш хьабоагIаче СМУ-7 гIишлоихошта тIадеха ресгIишлоп хьалъе. Царех я В. И. Ленина цIерагIча Грознески механдатта чакхдоахача заводе хIанз болх беш йоха ЭЛОУ-АВТ яха боккха низ бола установка, Н. Анисимова цIерагIча Ногрознески механдатта чакхдоахача заводера ЛЧ-24 яха установка, хIана В. И. Ленина цIерагIча механдатта чакхдоахача заводе хьалъеш йола Г-45-107 яха йоккха комплекс, кхьяраш.

Мишта вIашгIехьдоал СМУ-7 ух бекхоккхаме декхарадш кхоачашдеш, социалистически яхье хьалха латта?

ГIишлоихоШ творчески iкхоллamана, цар инициативана шерра нийъ хьабийлаб хуьлаш, шоай дола гIо-ваш кьостал дIа-хьа деш хилар, балха тIа тIехьавуссаш ваг хьалхалатташта тIехьакхежар, дикагIчар а опыт шерра йоаржаяр закон а хIама дIаэттад коллективе. Ихьа эффективность, кIаьхьарама онсарле лакхъара, ghлма-технически прогресс елга сихдара, прогрессивни технологи балха хьокьеIоазара, кхьакхетамеи производственни дисциплина чIоагIъера цIхьатарра дуьъ уьа уьхаза болхлоша а кулгалхоша а, общественни организацеша.

СМУ-7 начальника Имаев Зазаду йоах:

— Хьалха дIаяхача хана сиина планаи тIехьхоачаьнаяр дика доаврхIап далс а, таха цунах кхоачамабь Iе йиш яц: Нагахьа йоагIаруп дуккагIа балха ха бийдал, кхъехеган дIаухийтап толам баьккха бале, балха тIа ца ладар дархIа йиш а яц цунах. Гишлоп хьаьъеча кхьахьа хIама а лоадам боацап лархIар цар, хIана аьча, эламга мара да хетаяь дар а балха тIа Iаттъаш да. Бухсоцпан хьахьдаи дар хIаранех тийша да. ХIаране шийна тIадихлда дехкар цIена кхоачашдар, служебни гIулакхан дIатIа-хьатIа а да тетташ чакхдахар — из да пархе XXVII съезда решенеша дIадехар.

Шоай декхарап ишшта кхъташеи бола гIишлоихой, бригадаш кIезига яц СМУ-7. Царех я А. Арутюньянц, Л. Магомадов, И. Богаев, Ю. Никишин, Л. Кузнецов, Л. Астахов керте латта Колективаш. Ерриган а тIсъеста я ун уьказа, царех 17 бригадни подрядагIа болх беш я, IцхьТа дукхагIъарап хоарас четагIа къьхьеган йола комплексни бригадаш я. Лакхе цIерап мел къьхьаш производства дай шоашта доарIаш, цунах чIоагIа дог лаьш бола гIишлонхой ба. Нагахьа санна материально-технически Iалашо во хIдча, е бохь кхъаIа Соахьап къьйдола бахьанаш ийделарца, цар оарцагIбоах СМУ нуьлгалхой, общественни организацеп, хIьта гIулакх цIьан кога тIа дакхкхаца сатем хинна Iо а ховвпап.

Цу дерриге СМУ-7 гIишлонхоша йиш хилийтар цхьаьнатIаглагIча пятилетке 33 миллиони 586 зоар сома маьха балхан де.

Б. КОСТОЕВ.

КХАБАРГА ХЬЕЖЖА

Толаме дIадоладаьд карарча пятилетка ер хьалхара шу Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза хьалха лелидеранаца. Хьалхарча кварталаи планаи совгIа Дальнев-на 102,8 тонн шура дIаедар цар. Хlаьта ерриган района планаI дукхагIа дIаенар а яц 127 тонн мара.

Кхы а овсарегIа кхъьхьаргар дIабабача бетта. Хlара кхоабача Iаттагара бнь бетта яьккха шура, соахна иу юкъа хинначул 172 кидогIамм духхагIа хилар. Цу гIулакхо карагIдалийтар из йоххара бнь бетта план 120 процент тIехьхоачашъе.

Балха темнаш дохьеш ши хIанз а. Май ееп бетта хIара дийнахьа йохкаш кода шура соахкарчуп 1,5 тонн духха-гIа я.

Ишшта къьхьегз хьайбаш лелидеранта кхьаьста донкха новьъостад ду колхоза доакъар Iалашдераша. Апрель бутт юкъенхьаьча денз доахана моша дар хIатIакхуъьаш ба уж. Цу гIулакха соахка гурахьа 115 гектара тIа дIайийна хинна рожь чу а йицца хIанз рясаца цхьана кхель хинна рожь, люцерна хьокхаш я.

Из болх беш коммуниста Абдулмажидов Iалаудина кулгалдеIап йола лаьрхха вIашгIехьлла механизированни отряд я. Цунна юкъейсаш ер хьалха 20 сахьат 58 минут, кхы тайна техника. Гуйре чакхъаллалца моша доаъ-ъар доаттаде декхарийла я из. Из гIулакхе баьнцера конвейер вIашгIехьлъяьккхай. Рожь чуийца мукъабадьяна кхоаш моша доакъара хьажтIаш Iаера нийцеш да хIанз. Из культура дIаоерыра ерриг-сома цхьана кхель кха мукъабадьтча.

Дийнахьа юкъера лаьрхIа-ча 70 тонн бух хьокх Абдулмежидова ший новьъостагIца. Цунах 35 тонн фермашна доахан кхабара дIаъло, вож ах — доакъар кийдеча кохоза цехе. Цунах цига баьццара грунтуган ший даьт. Из тайна доакъар хIара шера 4 ззар тонн гаргга кийчду. Из-заьла Iаландеш дага ба уьк шера а. Ишшта из бодх вIашгIехьбанкъаро, хьайбаш Iаргара дахара кхъмчарага дега а па деза, шо-шоай шортта доакъар хилийта карагIдоаййт цу боахаме къьхьетаг-хошта. Хlаьта хьайбаш кхабарга хьежжа ба маша а.

Х. МАГОМЕТОВ.

КЪОСМОС КАРАЕРЗАЕШ БАЬККХА ЛОАРХIАМЕ ГIА ТАСС хоам

Полета программага хьежжа 1986 шера 6 мае москов-ски ханах 20 сахьат 58 мин-нути льача Леонид Кикимен Владимир Соловьевен «Союз Т-15» яха кема «Салют-7» и «Космос-1686» яхача ор-битальни комплексаца вIашгIехттар. Саго лехнача кемай практике эгIара хьал-хIинчаш хIама да цхьа орбитальни станце чура во-хкан чу валар.

Кема станцена гарга доа-ладар а цох дIахоттар а мас-сех этажгIа дир. «Союз Т-15» яха кема автономни лелача хана цун лелара тра-ектореча шоазза коррекци йIр, ер бахьан долаш «Са-лют-7» — «Космос-1686» яхача комплекса орбита тIа а дахьна, пхи километр гар-ма хургдолаш цунна юхеда-хар нв. Из гаргадигареп дIа-тIадигарен дIахора операцеп экнпажко-кулг-карга йнр бор-товой электронни вычисли-тельни машинацеп оперативни приборашцеп.

Экнпажко пийсеи шаьрен болх беш бахьан долаш ме-ма лийрхIача хана дIатIади-га а дIахотта а вIашгIехь-дайар. Уж айхха гермети-чески вIашгIехттачул тIе-ма, спортивни организацей, ведомственни спортсменай а физкультурникай а деза соагIет дер тIара деъкъела дувц. Бахьна на наха юкъе спортнно-массо-ви болх вIашгIехьбанкхара бокхха теркам тIабагIитарах бар-кал оал, КПСС XXVII съезда решенеша дIа ма деххара фи-зически культурен спорти де-гIайолаеча кердa лаьхьанаш яхара тIехьеп».

Москве кхачар

КПСС ЦК-а, СССР Лаххехьарча Совета Президиуму, Советски правительствас хьайка лоттагIаца официальни винтагIа 6 мае Москве вера МПЛА — кхъьегама Партс Председатель, Ангола Халкъа Республика Президент Ж. Э. душ Сантуш.

Аэродроме цунна нанхьаха-хилар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лахкехьарча Совета Президиума Председатель А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро члеи, СССР яхьча мехкашкарча гIуланхи министр Э. А. Шевардпадзе, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, СССР оборона министр С. Л. Соколов, КПСС ЦК секретарь А. Ф. Добрынин, мехьбола официальни нах.

* * *

Кремле, Йоккхача Кремлевски двореца Георгиевски залс Ж. Э. душ Сантуш моарша хьалха тIаийдар КПСС ЦК Генерални секретара М. С. Горбачева.

Кремле вIашгIехийттача церемоне бар А. А. Громыко, Э. А. Шевардпадзе, С. Л. Соколов, А. Ф. Добрынин.

* * *

Цу дийнахьа М. С. Горбачев Ж. Э. душ Сантушца вIашгIехийттар.

Шин партге кулгалдешца вIашгIехийттар КПСС XXVII съезден МПЛА — кхъьегама Партеи Iукъера Политбюро член, СССР яхьча мехкашкарча гIуланхи министр Э. А. Шевардпадзе, Ангола Халкъа Республика Президент Ж. Э. душ Сантуша дийнер дахар хьалдара новкъа йьанача Ангола духьал империалисташа, расисташа, цар агентурас доаттаяча агрессеи мехна гIуланхашта юкъеделхараи политикана хIама тохара дерриге халкъ оарцагIдоанкхаш МПЛА — кхъьегама Партс бена бодахах. Цо дер тIара барвал ньлар КПСС-а, советски халкъа хувца ца дуьл Ангола Халкъа Республика барт-цьоагIо йолаш уж хиларах.

Душеи халкъашта юкъера актуальни денаш дувцаш оагIонаша цхьатарра кхетадар империалисташа агентурни-стически милитаристски политико хьоадарах дуьгн тIара хьал иргдалара бахьанаш.

КОСМОС КАРАЕРЗАЕШ БАЬККХА ЛОАРХIАМЕ ГIА ТАСС хоам

Полета программага хьежжа 1986 шера 6 мае москов-ски ханах 20 сахьат 58 мин-нути льача Леонид Кикимен Владимир Соловьевен «Союз Т-15» яха кема «Салют-7» и «Космос-1686» яхача ор-битальни комплексаца вIашгIехттар. Саго лехнача кемай практике эгIара хьал-хIинчаш хIама да цхьа орбитальни станце чура во-хкан чу валар.

Кема станцена гарга доа-ладар а цох дIахоттар а мас-сех этажгIа дир. «Союз Т-15» яха кема автономни лелача хана цун лелара тра-ектореча шоазза коррекци йIр, ер бахьан долаш «Са-лют-7» — «Космос-1686» яхача комплекса орбита тIа а дахьна, пхи километр гар-ма хургдолаш цунна юхеда-хар нв. Из гаргадигареп дIа-тIадигарен дIахора операцеп экнпажко-кулг-карга йнр бор-товой электронни вычисли-тельни машинацеп оперативни приборашцеп.

Экнпажко пийсеи шаьрен болх беш бахьан долаш ме-ма лийрхIача хана дIатIади-га а дIахотта а вIашгIехь-дайар. Уж айхха гермети-чески вIашгIехттачул тIе-

БОККХА КХАЪ

Дика ихъ бечаб Москвера вей республикерча физкультурно-спортивни а деза соагIет дер тIара деъкъела дувц. Бахьна на наха юкъе спортнно-массо-ви болх вIашгIехьбанкхара бокхха теркам тIабагIитарах бар-кал оал, КПСС XXVII съезда решенеша дIа ма деххара фи-зически культурен спорти де-гIайолаеча кердa лаьхьанаш яхара тIехьеп».

Суиженски района боахамий кхаькка хий дуллиига миигта лел хьожаш хилар тха рейдон бригада ужх де-ношка. Хlаьта бIагIайнар дог деладеллийтаргдолаш хIама а дацар. План 6855 гектар йолаш пхелагIа чай хьатIаяхочаьш 3158 гектара тIа шара хий дклададар ужхза.

Тийрка, Шолжка Iов тос-саш доачаь чкъьъарцатта тос-аш доацандаь массе хава лу-чул кхаькка тоха 60 про-цент кIезигагIа хий денна-да республикана ужх шера. Дол-че, хIара литр хIи кхом бе безаш да этта хьал. Цудухьа хий дилларе хадданна тIа-хьожаш доаттабе денхарийла ба района агропромышлен-ни комитета, колхозий, сов-хозий кулгалхой, специа-листаш. Из цига деш дац. Цуг соагIа, кхаькка хий дилларе балха темпаш тIехьарча хана лохъеннай. Бийсен хий дилларе юрибоа-хаме, культурашца, ракъа-пайдагIа долга ховвшше а цу гIуланхоа йоахко яц. Кхаькка гIолла лелаш тхона бIаргалдийар да из.

ДогIан хьисане хий детта 36 установкаи кулгашца болх беш 40 сагIи хуъ хIара дий-нахьа кIишши хий дуллаш, хоам бир тхона ороснтельни системай районни управле-не. Из мел бакъда техар оаза.

Канала уллув гIолла дола-хьат Ленина цIерагIча кол-хоза кхаькка кхоач тхо. Уйхаза, кхийтар цу боахама кертгера агроном М. Витаев. ДогIан хьисане хий детта кхо установка я шоаш долча болх беш, аьлар цо. Хlаьта из бакъалхалар. Дийна-хьа-м уж хинна а хургIар, цхьабакъда, сайрийна яцар.

Ит установка я цу боламе догIан хьисане хий деташ. Царех ихъ хIанз а Нагурера «Сельхозтехника» тоаеш латт. Вокхан трактораш па хоъаш наггахьа мара яхай тIа арайхан. Ишшта уж бахьанаш долаш 5 май хьа-тIакхоачаш 426 гектара тIа шара хий дклададар цига е а.

Кхаькка хий диллара йоагIа йоакхо ю XX партсъезда цIерагIча колхозе а. Задани 75 гектар йолаш, 78 — 80 гектара тIа хий тох цига хIа-дийнахьа хIанз а. Из де иашгIехьдоал догIан хьис-сане хий деттаи йола ерри-да 13 установка, задаиса болх беш боландаь. Цар нов-къостагIа дIабахача детта 1103 гектара тIа хий техад да цIерагIча колхозе «Къьхьегамхоша Районе ерригге лаккагIа хьо-кхам бе из. IцхьабакъдаI, хи-на кхы а духхагIа кхаш ло-бадеш йиш хургIар цу шии боалама установкина бийсан а болх байтаре. Из хIанз деш дац.

Бутт хьалха тхо цу рай-оне долаш РАПО сводни хьакхокхар хий тохара рай-оне 23 зоар гектар лаьтта кийчдалгIа кулгашца, до-гIан хьисане хий детача ус-тановкашца насосни стан-цешца хий тохара 247 сат iомавальга. Из колхозаша, совхозаша хьатIайнача свод-кай ларда тIа оттаьл яр. Цунга хьежача дерриге бал-хара дина чакхдала деаш дар. IцIабакъда, тахан гуш дар кхыча тайпара да.

Кхьата тIа гIулакх ди-кагIча сагIорахьа Дагойте лоиш болча колхозий а совхозий а кулгалхоша ут-таьлча сводкаш тIа дувцар бакъда е-харида агропромa спецналисташ ланнахьа хьа-жкабаларе ишшта хургдаар-ш.

...Сатийна яр тхо цу рай-оне хинначча бийсан боахам-ий кхаькка. Хlаьта хий, беш пайда а боанаш, царна уллув гIолла дIаухар.

А. ГАПУЕВ,
хьалха тIехьажама республикански комитета инспектор.

Х. МИСИРБИЕВ,
хьалха тIехьажама Суиженски районни комитета инспектор.

М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

РЕЙД

Цу боахама бахьадазиаш кхедева бригаде а... хьхьо мара маьлар. Уьхьаза болх ца беш латтар бнь установка.

Из дерриге бIаргадайча, кхаькка хий дилларе плап ну боахамо кхоачаш ца ярах ха-маш язгар саха. Хlаьта РАПО тхога дийначух, хий тохара балхаш эгIара дика-гIа цу боахаме хIама хIама хIама дешар да.

Уьх тIехьарча хана кхаьк-на хий дилларе балхаи во хIама лелаш цу боахамашна? — аьина хьаттаза.

— Хан сона-м, духха ха йоацаш догIа дийлхандал. Iайна хургбеи-ах боахамий кулгалхой а специалисташ а цу гIулакха балха йоахко па еш. — жоп делар оросительни системай районни управле-ние начальника И. Н. Чуйкина.

Хlаьта йоахан хинний, аьина кхаькка хий ца тохаш «Ассинский» совхоза хул-галхой кхыбарш санна са-тийна хIана багIан? — хаттар отт уьказа. Юрибоахама культурашца вегетационни хьисане хий тохаре кIан кхоачашъай цига. Из болх юкъесопабеш бац хIанз а.

ДИЙНЛУШ ЙОАГIА ЛОАМАН ДАЬГIЕНАШ

Бальцара кIубс биллад гу-раяьь дийнача ялато Нохч-ГIалгIайчен кхаийка. Ина Iови я доакъара культураш. Iулаш даьгIенашца ярадовла ха дайбаелаеннай. Мишта чакхъьлхоаг хьайбаш тхо-ца ха фермай болхлоша.

А. Хусаинов, Ведана район Орджоникидзе цIерагIча колхоза председатель, КПСС XXVII съезда делегат:

— Партийни форум хьаелла ха хьагIергIертача хинне а паччахьалкхенна дуьх дIадалара квартальни планаш. Цаиан тIехьажа-ма кхоачаш ца йоахко. Цонаш даьгIенаш товерр-йола гIулакхаш де оттадаьд, пайда эца керда лаьтташ хьалъеш.

А. Лутаев, Шалински РАПО председатель:

— Района фермай болхло-на ах бутт хьалха кхоачаи-йир паччахьалкхена шуреи дуьхи дIадалара квартальни планаш. Заданеп тIех пачча-хьалкхенна дIаенай 350 тонн шурен 1.400 тонн дуьх-ки.Доакъар ихоачамбоалан хиларо кIалхардаьхар тхо.

Съезда решенеи кхоачашъ-ена «Джалка», «Московский», «Иеспи» яхача совхозни хьайбаш леладелрашца шуреи дуьхи дIадалара шера планаи ийс бетта кхоачашъе дерхI. Цар дIадоладаьр кхо-чар хьалдоаиап да.

Сен чотагIа дулургда сих-далар? Хьалхарча плане — доакъар Iалашдара интенси-фикаци. Специалисташа Iо-далаш цхьа шийла пхиъ-ъалла оплот. Тхоай ийс Iалама - кIиманти-чески зонах кIаравена кхоач-амбоалан дIадув гн Iалашдаьд. Механизаторша Iомаь-ий дикагIйола технологеш. Уьх шера шоаш доаккъарга моша доакъар, апрелсгара моша доакъар, апрелсгара моша доакъар, апрелсгара

КПСС XXVII съезда решенеш — кхоачашъергья!

КОММУНИСТША МАСАЛ А ГОЙТАШ

● Партийни вахар: балха стиль

ПРОПАГАНДИСТА ДОШ

КПСС XXVII съезда решенеш лаьхьаьте доккхий декхарш оттаду идеологически балха бІухошта хьалхашца, духха а дан цІа хьинарг, денаберча вахара пошлех, нахана болхбе хоьш хиларах тийша.

Из дика кхета а деш, цу гІулакха йокъа терко ю Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управление политически сердалон кабинета, методически Совето. Уьк кердача дешара шера пропагандистни болх духхьашца ДІаболабабелг лаккхера дешар дийша-ча дуккхача къонача коммунисташца. Хіараиена пропагандистний болх бе кхаьста мотиг белгалъаьккхий. Партном царна массаза а гІоина я.

Къонача пропагандиста ношкъостала дІьхьяІа политически сердалон кабинете вІаІаш а елла болх-беш я массазара кхо семинар. «КПСС экономически политика», «Коммунистически нравственносташ болх ленински хьехам», «Йхон бархІ хьуоьмат дайна», Йолча тарочех — бизнесгІа пайда эца!» яхача хьаь курсагІа хьех цига дІешаш болча пропагандисташа. Царца бешш болча кхетама болх эргабаккхара, цуьнга нийсса лостам балара дерриге ду методически Совета членаша, управление керттерча специалисташа. Идеологически бІухоьшца хьехан-ханахьеча семинараш ю цар, теоретически материал ІалашІеш, цул совгІа доккха практически тІо ду гІишлошъера управлене а цун еррига-чена подмаделенеш а балхах дувашш.

Ишшта дукха ха йоаш-ш Іилма-технически прогресс сихъяра дешаш управленене мишта кьестаду, кулгалда автоматизированни системаш гІишлон объекташа балха ювъейолаяра ду ду дуккхаш, пропагандистта хьалх а ш к а кІоарга чулоацам болх къамаьл дир методически Совета председателе Н. Баяхаева, Нохч-ГІалгІай гІишлошъо управлени ДІахо а дерІаяра йолча перспективаех дийнар управление начальника, коммуниста Э. Исмаилова, тайп-тайпарча хостамех заняте шер пропагандисташа эшаш дар ДІадовзийташ къамьлаш дир яхьча специалйташа.

— Пропаган д и стий опыт токхаш, масса-санена а из дІайовзийташ беча идеологически балха лоарХіаметгІарех цІка пропаганда формаш а политически заняташ.

Цу хьакъехьа дуьш дацаш къьастта ала лов цона СМУ-7 керттерча инженера Этиев Мукымада кулгалдеча маркистско-ленински хьехам луча школе хинчаца даьлаш ю. Пропагандиста кийчьяьр философша, марксизма - ленинизма классикаша а ь н а кІоарга чулоацам бола цкъадола дешаш яздаь плакаташ, шоай коллектина тІишша къаьхьага толам ьъаьйтташ йола тайп-тайпара стендаш. Уькказа дь къамьлаш а дар коллектива къаьхьагама ГІулакхаца дуьзаденна. Цига дакъа лоацаш хиннача берригача пропагандиста бсгІалдьяккхаш ю цар, теоретически материал ІалашІеш, цул совгІа доккха практически тІо ду гІишлошъера управлене а цун еррига-чена подмаделенеш а балхах дувашш.

Ишшта дукха ха йоаш-ш Іилма-технически прогресс сихъяра дешаш управленене мишта кьестадь, кулгалда автоматизированни системаш гІишлон объекташа балха ювъейолаяра ду ду дуккхаш, пропагандистта хьалх а ш к а кІоарга чулоацам болх къамьлаш дир методически Совета председателе Н. Баяхаева, Нохч-ГІалгІай гІишлошъо управлени ДІахо а дерІаяра йолча перспективаех дийнар управление начальника, коммуниста Э. Исмаилова, тайп-тайпарча хостамех заняте шер пропагандисташа эшаш дар ДІадовзийташ къамьлаш дир яхьча специалйташа.

— Пропаган д и стий опыт токхаш, масса-санена а из дІайовзийташ беча идеологически балха лоарХіаметгІарех цІка пропаганда формаш а политически заняташ.

Цу хьакъехьа дуьш дацаш къьастта ала лов

Хіара сага дог чу дужаш, цо къобІалеш, ДІахо долча вахарех ціенкашта уйла йаташ, бокка лоарХіам болаш ДІ. партех XXVII съезда тІишша документаш, Хіоарга маьІ а чулоацам а болаш а цига КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачевс ю Политически докладе. Цу исторически документа ша кхаьта хьалхоьх 2000 шерага кхачалаца йолча кхоьга пай вахаре хургдола кулгалдаь деш дешаш яздаь плакаташ, шоай коллектина тІишша къаьхьагама

Хьалхалаттарий опыт—массанена

ДАЙ САННА ДОГ ЛАЗАШ

Пачхьалкхенга шурера духьи дохкара цхьайтта-лагIча пятилетка планан кхоачашъяьлг «Грозненский молочный» совхоза хьайбаш леладелраша. Дохкха денкар тIаьнсад карна. Фу деш ба совхоза кулгалхой, специалисташ, партийни профсоюзни организацеш на дIа а довзкхаш, шийтталагIча пятилетка шерашка хьайбаш продукташ ахарен йохьарен планаш кхоачашъяьлг?

КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра, мехка Кхачан программа чакхйоаккхача низ дIа ма кхоачча дохккагIа данъа юкъедахьара шоашта юкъе шерра социалистически яхь а йоар-жадь къхьегаш йохка совхоза фермаш коллективаша толам баьккхаб. План 1030 тонн йолаш хьалхарча квартале пачхьалхенга 1286 тонн шура схьай. ДIадахача шера шу хьажа схьакхуна ваьнна оьсачуна хьа 353 тонн дукха-нийсйча ма 253 тонн дукха-гIа я. Дикка тIехкхоачашъяьй дух лIадалара план а. Из дехкад 62 тонн, план 40 тонн йолаш.

— ДIадахача шера чIоагIа йохьаш а этта цхьан шера а дукххача шерашка а тIаьювла баьлаш, хьажжIаш, хьы тайна культурал во хьажжарг хьоачаш хилла доакхар кийчар терз йоаш дисар тхо. — яхаш дувш совхоза керттера ветеринар-ни лора Хурщаев Сайман ахь хадовича. — ЦIул совгIа детташ доаха довхажна ахан замалхьаха ма ашша моша доакхар лоаттаде а эйша-тIехьалаларар тха. Йиттина хьалча хьале нийсьелча деналах йохаларар совхоза коллектив. Администрацен партпрограмацен болх шоай оарцагIабахар ца тоъаш до-ла: доакхар лоалахарча республикажка кшидара ахтуьв бьлар 6 эзар тонн силос цета кийчар.

Бетташ 2486 сгт а болаш ялх эзар совгIа - бежанн, кхойтта эзар хьакхеп, масех эзар устагIи ба цигарча фермашка яхобаш.

ПхьаI хана тешаш бацар доярваш, скотникаш, хьажарш ЗаьлIни леладу болхой. ПоакхоI яьй эзаш йоха кадраш лахара, цар безаме кхьаьгарг дола хьалаш дер-машка хилийтара, бсагI-бог-гIаяь моттигашка, мехкадан дапийсбара. Уггина фермашкен жа IуI бригаданкех йохьаьнгахь барти цхьаьгIон йола кхьаьгамаш колленти-ваш. ХIаьта парна нуталлге хьожабаьб юкъерен лаьхкер образованя а йолаш йокхаш балха опыт карадерзаш бола специалисташ.

— Брученллез кхийттархий хьожаш тохкамаш деш, пох а кхыча дIа-юха даржаш йолча лазарех а лорадара тхоай деррига ча хьаббаьта прививкаш яьй охха, — йоах Хурщаева. — ХьалхарчаI квартале чакхъьха лерхIаш хинна дербан-профилактически мероприятеш йиззаш чакхъьхьай.

Уж балхаш чакхдоаккха белгалбаьнаб бокхгагIбола ветеринарни лораш Алгуев Абомуслим, Лабазанов Мовлдин ветеринарни лор Аюбов Ваха.

Хlара ферме я доахана искусственни осеменени ю пункт, осеменаторш. Зооветеринарни гIулакхаш пертта чакхдахарех вейнеI да ДIадахача шерех укх Iайн пашоган хинна тIерадьяьна а Iаьхара диса а доахан.

Къьсстта теркам тIабахийтаб кIаденнача а кIезига шу-ра луча ч доахання метта дикача фух дараш дIаотгадар-ра. Иштта, Ростовски областеран Краснодарски краеран доаладаь шеча фух 400 шинар лаггт совхоза № 3 йолча отделене «Подогрев» яхача ферме кхоабаш. Цар-на шоай ханнаха искусственни осеменени яьй. Цхьа-ъна 350 совгIа дараш ужк шера дахкарлолаш а да. ТIаккха кхы тIа а духхагIа шура йккхем из паччахьал-кхенга дIаяьлеи таро хургьа совхоза.

Доаьжар па тоъаш шоаш бисача долчох ма мотта пал-ла элара. цхьа кIогрраммн хиллад дар хьайбашта дIа па дуллаш тIера ца далитара, хIаьта бийсна скотниацаен дежурни специалисташеп шоашай фермашка балхаш мишта ду хьоанан совхоза керттера специалистехи партийни активистехи адми-нистрацен партномон вIаьнтIелла 20 сар чуводаш йола группа хиннай.

Иштта, № 3 йолча отделене «Майскай» яхача ферме дера балхашта хьоажаш ва совхоза парткома секретарь Ахтаханов Абдула, № 1 йолча отделене «Гуниккн» яха-ча ферме — профкома пред-седатель Магомадов Умах, № 2 йолча отделене «Кадуе яхача ферме — керттера ветеринарни лор Хурща-ев Салман, № 2 йолча шу-рий ферме — керттера агро-ном Николаев Николай, № 3 йолча отделене шурий комп-лексе — директора замести-тель Захаров Владимир, «Подогрев» яхача ферме — керттера зоотех-ник Марзабеков Махьмад, и-ях. дI.

Уж лекхарийла баьбар хIара дийнахь формацина ца шен шоай гIуллакхаш ге-нералистически яхье хьалхалат-тараш белгалбаьхь, цаьрга «Молиянш» аратешь, болх-хошаш ларбаьлла хьажа, цу хьинаре къьсьегардола хьа-лаш хилийта; тойтара атнтаи-ш вIаш тIехьъяьнкха, рашно-гага хьажа доакхар лIо-кхоачийтаи хьайбаш кхойбара-тара тIахьожам лоаттабе.

Социалистически яхьа ус-ловеш кхоачаш а ешхьинара къьхьегага доярваша, скотни-каша, бригадирпата, учетчикаша, бригадирпата, учетчикаша хIара бетта пре-меш тел. Январь бетта из-хьожаяьй 116 болхочоп. Иштта совгIатаи денна бол-хочоп февраль бетта ца-кха къьхьийгара а. ХIаьта хьалхара моттигаш йьхача йолаш хьажжIаш — 1850 тонн сорок — 1200, силоса лаьрхIа йола хьажжIаш — 1850 тонтар. Царех цхьаьрган чуийца ыл-хьалкхета хургьаьн пхоалгIа ужк шера дIайийнаираьп а. Лоацца аьлча, шортта гIо-лжеи мошеп доакхар кийдче таро йолаш я соаза.

С. АУШЕВ.

● *Ширдальнача гIулакхашца—лира къовсам!*

БIаргашта дилла кIай

Iалъамате чIоагIа деша тIабадаеп йийнай аз «БIаргаш хьаделла вей» яха Къ. Арсаманова статья. Къьсстта дог чу дийнар сона цу тIара. «КIайла савна, ахь хьаргда: — мыре баха ха тIехьъяьна духха мехкарий, шоай десалаш а болаш баха безаш бола ле тиллийта ка-тий мах ба Малгобеке, рай-она юрташна, кхыча моттн-ташка. Сона хетаргахьа, пу тайпара хIама ца хила ме-тер нагIорхой шоайла диках-тIа бовзаре. Саг йоагIача-ва а йохучара а санъсрдам дIа-баьккха баьнна молдаш мурдани да тхо ахараш яха денаш.

Из баьккха. Сона хьаттача пу тIулакхи бехке ба тIехьъ-дика хьажъат дочча ма-дувзар хьаллувзаш бола ка-тийнах а мехкарий а. Мисс-тIа моттиг лаха йиш я вай республике, кхыметтел кхийна-на хIаьта йола вийнаш а тIехьа дашна-йоаноша мыре ухийташ. Цуморча хIамаша айте йоаяьх тIехьа-тIакхувш йоагIа тIехьа. Арсанхоев ший статья тIа яздеча тай-пара, натий пахи мехкарийн шоайла вIаштаIоттабола, ра-ро вай цIрна дорг, устагIIана бора кхеташ: сапна тIакхийн-та, шийна сеаенай аьнна, йоI йодаергьара яIамсаро. Цо вовзаш а вешш а йоаноша йоI до ит, хIаьта аьлча, шийна хоанаьгь, бокхий нах-оарцагIа а баьнна. Аийий дай ю-кха а теха, из тIулакх дIа-дехадаергьолга. МассагIта дешаш ехкел дIалаьлай цуморча вIаштагIехетараша!

Со цецоаккхаш да из тайпа хIама деш бола кагий-нах вай вахаре нийслуш хилар. Цаьрех цхьа саг ваш школа чакхъьккхаьна. Хьаьа доаду ца школе Iомадьар, фу-мораль йолаш ьхалкхийнаь из?

Шийна сеаенначча йоIа, ше вовзаваларг, из дикагIа йоаза, тIехьагIа из йоалаеп-нал хила деза — эIамсара. тIаьхьа Iоалаьяь яьнначуп сонгарлар ю-м, пхоалгIаьр, фу-залургвар со тхуна-на- аьина хетилга, эгIор да. Вай хана хIаьта а. КIезиг-духха хинна а безам юкъебоадеча хIамо набебаьр хьаьлеп. Цуморчух тIехьагIа во тергало а хул.

ДукхагIча даьлъе на тай-па хIама ниййсеча йоI совет-ски организацина из доаг да-луш ди кхайкабеп лела бок-кхий нах юкъеухийт, хIаьта цар цига мел харно юкъе-кихьай, тийнаболх - лела-ваьб гойтуш, вай вахаре йо-ина масалаш дац. Цар а Iо-мадаь вай-м. Цхьа муьхагIа дIадаккха вай дIаяьхча, хало тIаргаш, тIа дIадиа, кIай. Бокхий нах юкъе а ухийташ товдеш долуш тIулакхаша, бияза, сахьетам, бола, нах хьалихебара-довзка — эе дy. МоллагIа харц хIама дахча сага хоша хила деза: шийга-на дахьна тIалат заноногIа боагIа бехкгочкам боаш-дуьхрдоаддагI.

Масала, 1961 шера 6 ав-густе Шаьла районера Ок-тябрьскае, яхача юртарча С. Делимхоев, А. Муслимова. М. Демильханова, А. Мишиева, хьалхарIе а шоайла барт а баь, яизагIа. А. Мишиевна лаьрхIа йодайир цу юртарча юкъерча школе деша йола, 1966 шера яь Д. Цу хьанна дарбанбаьнна милле-не болхлошка йоIо дIабийнар шийна тийшаболх баьр-ваш, Мишиев а цун новкъо-ваший а чубоаннлгеп шина доагIаш дола таIазар делгеп дийхар цо. ТIехьагIа юкъебеннча боккхийча наха ле-ъьча, Iехьаьча йоIо, хийцар хьалхара ший лоттъам. Дук-таьлар Мишиев шийна хьалхагIа денз воваш а хиннан, ше раьза йолаш цун-та а безам юкъебоадеча хIамо набебаьр хьаьлеп. Цуморчух тIехьагIа во тергало а хул.

ДукхагIча даьлъе на тай-па хIама ниййсеча йоI совет-ски организацина из доаг да-луш ди кхайкабеп лела бок-кхий нах юкъеухийт, хIаьта цар цига мел харно юкъе-кихьай, тийнаболх - лела-ваьб гойтуш, вай вахаре йо-ина масалаш дац. Цар а Iо-мадаь вай-м. Цхьа муьхагIа дIадаккха вай дIаяьхча, хало тIаргаш, тIа дIадиа, кIай. Бокхий нах юкъе а ухийташ товдеш долуш тIулакхаша, бияза, сахьетам, бола, нах хьалихебара-довзка — эе дy. МоллагIа харц хIама дахча сага хоша хила деза: шийга-на дахьна тIалат заноногIа боагIа бехкгочкам боаш-дуьхрдоаддагI.

Масала, 1961 шера 6 ав-густе Шаьла районера Ок-тябрьскае, яхача юртарча С. Делимхоев, А. Муслимова. М. Демильханова, А. Мишиева, хьалхарIе а шоайла барт

Ш. АХМАДОВ.
историчесюи Iилмай кандидат.

Обзор докъара

Тахан—немецки халка фашизмах мукъадаьккха ди (1945).

Тхьо шу совгIа ха я со-ветски Вильнюса ше воша-хеттача ГДР-рча — Эрфур-тага доттагIал леладу. Айх-ха шоайла гIулакхаш леладу

предприятеша, ньахьегар-хоша, магирхоша. Шин горо-де бахача нах леладелча во-шала гIуллакхаш леладу

ски доттагIал, халкъашта юкъера машар йоагIабара.

СУРТА ТIА: города юкъе.

И. ЧОХОНЕЛИДЗЕ сурт. ТАСС фотохроника.

БЕРЛИН СЕЛХАН, ТАХАН, КХОАНА

ГДР-е тахан цхьаь цаI го-род иш цун столице Берлине санна сихха хувцамаш кин-на. Сона из город йовза ду-хха ха я. Из зе а зуш 70-ча шерашка Лихтенберг кIеша районерга зоопарка духьала эрий дадача лаьтта хьале йодайир нах баха иерга гIиш-лош. Иштта со теш хиннав Вайсензее, Кепеника кварта-нашта дарда ккеча булаш, бIарга лIний тахан 100 эзар совгIа саг ваха Мардан хьалъеш а.

Дiадахача итт шера хьалъьб йоккхий гIиллош йIалла хIама а даг тIехьъьар-ца питилетке беча балхаза пийсйича. Столица истори керда оагIув дIайолайир 1860 шера аьхки СЕПГ ЦК-си ГДР Министрий Советон Берлине кхы а керда гIиллош хьалъе аьнна социам барца.

Цу хана денз Берлинах йоккха гIиллош майда хинна-йай. Уххаза новкъостала балъкар республика ерригача округашкара виналаш. Уж балъкар шоай говзал а тра-дицеп а яьхьи, Тахан горо-да тайп - тайпара доакъашо-на хала а доаддан кхоаста-дургдолаш да Ростовера, Эр-фуртера, Магдебургера, Ге-рера, Шверинера, Зулера гIиллохоша дав балхаш.

Цхьана кхъьеаган давча балхий хьоккхамаш данхи хи-рар. СЕПГ Х съезд хиннач-чул тIехьагIа Берлине 119 эзар квартира хьал а яьй тоа а яьй. Диззд итт шера (1971—1980 шш.) даьчунш ниййсйча из хьоккам хул 128 эзар.

ТIехьъарча пятилетке нах баха цIеношн бIотвн здзнеш-ни ерига гIиллоп еча райо-ношка яь а да Iеш кхьыча-хьа а яьй. Белгалга хувца-маш хиннад тIом болча хана йохаьяьча дуккха а доарXIаме Лезас ль немецки болхлой класса баьчча монумент.

Из дерriга а — таханара ди да. ХIаьта миштад кхоа-нара дар? Керда-ен пятилет-ке Берлина гIиллош ерач рекордни боарамашка ъхача безаш бе. Парге къьхьегам-хошта дIаяла лаьрхIад 160 эзарнел духхагIа керттарша, царех 117 эзар керда-на цIе-нашка, вожаш — эргаьяьха тсадьяршка. Цунца Берли-не бахача ах миллион нъьха вахара хьадаш тоьлургда.

Уж хьалхашта латта денза-рош-толаме кхоачашдеча къьхьегарех цаI ва къьнара бер-лински прораб. е хIанз ала-ма доагIа «ГIиллош поточни лине начальник» Вейно Рей-тие. Цо кулгалдеча коллектив Берлине 100 эзар сага квартираш хьалъьяй. Вейнои вахар а къььегам а — из социалистически Берлина ис-тори. «Цун гIиллош» бIарга-го йиш я. Кёпенике, Гуххаза 1971 шера партге гIиллош программа вахарча кхоза дIа-волавлар иэ). Марцане, цо хьалъьча берий бешамашка берий кхоалагIа яьохал хьалк-кхийнад...

Цу гIиллошка чакхъьхьай Вейно Радтке ший балха университетаьш: плотник. Ка-менщик хинна. ТIаккха йок-ъачча коллектива кулгалхо. Цига корабль цунна ший ва-хара мотти.

Керда пятилетка хьинарс йойолайир Б. Радтке коллек-тива. СЕПГ XI съезда сийна но хаьал хьалъа йаслао 215 квартира. Из 986 шера де лаьрхIачча дильагIсола да-кха да. Иштта сиха бечча хьахьоях Берлинерча гIиллоихоша ер пятилетка тодамца кхоачашъяьхлар а СЕПГ гIиллон программа чакхйоаккхагIкхоп а.

Игорь ВЛАДИМИРОВ, АПН, соб. корр.

●

Японе доал деш йолча либерально - демократче с к и партге (ЛДП) законопроект кийтъьяй паччахьалхен дарбан учрежденеи ихосза кIезигIье лаьрхIа. Уж частни нахаса йохха лаьрхIад. ХIаьта дIа па эцаш йиса больницеш кхоаношта лаьрхIа цIеношн дIадоахарда.

Администратсйна реформа чанхйоаккхаш консерватсрий правительстьос соци-альни Iалашон фондаш кIезигIьо миллионаш болча му-ларерча японий йоахо а да ец. Цу тайпара «ходаь» рузкъа тIема ведомствана дIалургда. Японски коммунистий газето «Ахахата» белгал ма даккхара, мехка тIе-ма бюджет тIехьъарча пхе шера 3,5-зза сихагIа дегIе-наи социальни Iалашон йолчул.

СУРТА ТIА: ЛДП могашала даьхьерча политикана духьала Токио ева манифестаце доакъашой.

ТАСС фотохроника.

●

ХЬАЛБОАЛАЧА МАЬЛХА МОХК КХЕРАМЕ ХIАМА ТIАЭЦАЧА КХАЬЧАБ

«Японн доархIамеI ницъ хоржача нлльчай, «седьъашкарча тIемай» американски проекта юкъе дIаца лаца рауьа хилара къоастаергьа цун кхел». Иштта йоах мотти-герча обозреватслша японски правительстьас ду деша хьанъеъча лаьцача по-эициех. Долче, японски газе-таша нъьдоаттье даьлъе вIаш-шагIьяо хIанашара собы-тсеп, хIана аьтча, ницъ хер-жабаьнна6.

Американски президента СОИ программа аранькхача хьалхарча деношкехьа а плаиагIа чIоаттIа тIагIерта йо-лаелар Вашингтон Европей-чен Азерчеи цнй союзникашта, цу проектина юкъе лакъа лацара уж официаль-но раьза а бец. Американски администрацне программа «интернациатизацни е» безам хилар йоккхийча расходий муьх кхьыча мех-канашкарча налогаш теларкй кагъолла. ТIеттIага хинна Iап. Цу проектана юкъе Малхбузсара Европа пачча-хьалкхенашеи Японен дакъа лоацап хилара американски тIема-промышленни комп-ленса новкъостал дерда со-юзниий эггара керда гIа йола Iилма-техничесни разра-ботказ чуйоахкача къайле-наш лелаеча сейгIай дIоа-гIаш бе хIаттийта.

Малхбузера Европа мех-ний столицашеи Токнон Р. Рейгана тIаьхьара раьза хинна тIаьцанзар. Из-м кхе-тадеш а да. Бокхъалдар аьлча, «малхбузен цхьоагIо» хи-нан Iалъьокъарал совгIа «седьъашкарча тIемай» про-ектана юкъе дакъа лацаро лиина зе а тохарда парна. Эггара керда гIиллоа технологи вIаша йовзайтар чIоагIа про-блема йолаш да. Пентагоно къайолахкахьап керттера технологнчески кердалараш къьаЙла лоаттаде лаьрхIа ше хилар, цо Iилма-техническа керда нагагIадьнначуьн чотта-ца шоай промышленность эртальяьха тоае йиш йоапа-на боах ахчанкхетам, немецкий япошан. Американски со-юзниий эгIазбуг «седьъашкарча тIемай» проект аIъьа Пентагонера тIема-стратегнче-ски хьашташ хоаначашдера тIеразаль хилара я. Космосе дахьхача герзо Вояна, Лондона е Токно кхерамале Iа-гIаьгIьяо хIаш американски администраце винаалша дувнараша финансовски тех-нологнческий пайдаш дерда хIаш дувнаъча и кIезигIа тешаш.

Гой, иудуьха «седьъашкар-ча тIемай» проектена юкъе дакъа лаца раьза хинначя мехкашка я во дош къьастада-де оттаалъча мехкашка а кIезига бан космически герз хьалара планаша раьза па-хьлар точкъка па деш бола политически ^елтелап. Цхьан дакъе шек ба Токно-на баранш а.

Рейтана космически пла-лех «Хьетар» цхьа тIулакх да. Цу хьанъеъча тIехьаньа-савш Японе премьер-ми-нистр Я. Накасоне. ДIадаха-ча шера январь бетта США ший визит хинначя хана японски премьер-министра дунккха хIама лургтолаа аван-саш елар ший «IоттагIча Рона». Бакъда Пентагона милитаристски космически программа Японе экономиче-ски IIлима-технически по-тенциал дIаяьхи раьза хилар кхьыпола тIулакх да. Иштта берта вахаро цу сахьата дIаIовергьа парламентски ихо резолюци: Японе ядерни йоаца принципех, космосех маьршача тIулакхаша пай-да эцарах, гер кхыча мех-машка дIадохьийтилга соца-дарах йола резолюцеи. Ара-хьарча политика уж керттера принципаш хьадда дIа-яхаро чIоагIа холуш зе то-ха тарлургда японски пра-вительстьас йоахо ей хьа-дьча «машар безача Японе» сурт-сибата.

Японски кулгалхой цъьан оагIорахьа Японе СОИ юкъеъпар тайп-тайпарча кхайкаделраш-ен доахха-мащен бакъ а деш мехка общественни уйла тоIае а хIаьта шоллаагIча оагIора-ха ишгта хьа решене нега-тивни вIаьпен кIезиг-духха IIамиъье. Иниц хургIолаш тIема политика арене шпаш дIа-са найсйе эггара дикагI-йола формула даха а ^ача оттабу.

Долче, политикаша шоай кхайлагIа гоама уйлаш ешше, японски бизнес радьа-хилар космоса милитаризаци-яра перспективаша дувза-денна ча тIема заназий йоаноша кIезиг ^ечъа юкъе да-кха лаца. Шоай правительства-гара «бабшара сигнал» японски корпорашка кхаъча еше а, японски фирмаша американски тIема-промыш-ленни комплексаца гIула-кхаца бувзамаш леладелга мехка нулгалхоша могадеп хилярг ца деша хьанъеъча японски бизнеса кулгаш практически дьстар.

Цу плане белгала хилар сона Японе керттера элек-тронно-технически фирмех йолча «Хамамачу фотоникс» яхача цхьан фирма Сидзуо-ка яхача префектуре йолча заводе волаш са тернам тIа-эзар цига «шин тайпара пIи йолаш» арахецача духхача изделена, вешта аьтча, граждански Iилма техникаи-кеи тIема техничеи лелаеш яраца. Фирма президент из харцде IIортанаер, Цо баьк-дир «Хамамату фотоникса» американски тIема лаборато-решца геттара айха гIулак-хаш долеш хилар. Цул сов-гIа, уж гаргтарча деношка йоаларгьа США-ра лоаргIа-ме делегаци. Самолеташкеи ракеташкеи хьожара оша прибораш, лазерни диодаш оптоэлектроника а СОИ проекта рамкашна кхъьеоала-пас мегагрIола цхьаьна керда йола Iилма-техничесни разра-ботказ чуйоахкача къайле-наш лелаеча сейгIай дIоа-гIаш бе хIаттийта.

Малхбузера Европа мех-ний столицашеи Токнон Р. Рейтана тIаьхьара раьза хинна тIаьцанзар. Из-м кхе-тадеш а да. Бокхъалдар аьлча, «малхбузен цхьоагIо» хи-нан Iалъьокъарал совгIа «седьъашкарча тIемай» про-ектана юкъе дакъа лацаро лиина зе а тохарда парна. Эггара керда гIиллоа технологи вIаша йовзайтар чIоагIа про-блема йолаш да. Пентагоно къайолахкахьап керттера технологнчески кердалараш къьаЙла лоаттаде лаьрхIа ше хилар, цо Iилма-техническа керда нагагIадьнначуьн чотта-ца шоай промышленность эртальяьха тоае йиш йоапа-на боах ахчанкхетам, немецкий япошан. Американски со-юзниий эгIазбуг «седьъашкарча тIемай» проект аIъьа Пентагонера тIема-стратегнче-ски хьашташ хоаначашдера тIеразаль хилара я. Космосе дахьхача герзо Вояна, Лондона е Токно кхерамале Iа-гIаьгIьяо хIаш американски администраце винаалша дувнараша финансовски тех-нологнческий пайдаш дерда хIаш дувнаъча и кIезигIа тешаш.

Гой, иудуьха «седьъашкар-ча тIемай» проектена юкъе дакъа лаца раьза хинначя мехкашка я во дош къьастада-де оттаалъча мехкашка а кIезига бан космически герз хьалара планаша раьза па-хьлар точкъка па деш бола политически ^елтелап. Цхьан дакъе шек ба Токно-на баранш а.

Рейтана космически пла-лех «Хьетар» цхьа тIулакх да. Цу хьанъеъча тIехьаньа-савш Японе премьер-ми-нистр Я. Накасоне. ДIадаха-ча шера январь бетта США ший визит хинначя хана японски премьер-министра дунккха хIама лургтолаа аван-саш елар ший «IоттагIча Рона». Бакъда Пентагона милитаристски космически программа Японе экономиче-ски IIлима-технически по-тенциал дIаяьхи раьза хилар кхьыпола тIулакх да. Иштта берта вахаро цу сахьата дIаIовергьа парламентски ихо резолюци: Японе ядерни йоаца принципех, космосех маьршача тIулакхаша пай-да эцарах, гер кхыча мех-машка дIадохьийтилга соца-дарах йола резолюцеи. Ара-хьарча политика уж керттера принципаш хьадда дIа-яхаро чIоагIа холуш зе то-ха тарлургда японски пра-вительстьас йоахо ей хьа-дьча «машар безача Японе» сурт-сибата.

Японски кулгалхой цъьан оагIорахьа Японе СОИ юкъеъпар тайп-тайпарча кхайкаделраш-ен доахха-мащен бакъ а деш мехка общественни уйла тоIае а хIаьта шоллаагIча оагIора-ха ишгта хьа решене нега-тивни вIаьпен кIезиг-духха IIамиъье. Иниц хургIолаш тIема политика арене шпаш дIа-са найсйе эггара дикагI-йола формула даха а ^ача оттабу.

Долче, политикаша шоай кхайлагIа гоама уйлаш ешше, японски бизнес радьа-хилар космоса милитаризаци-яра перспективаша дувза-денна ча тIема заназий йоаноша кIезиг ^ечъа юкъе да-кха лаца. Шоай правительства-гара «бабшара сигнал» японски корпорашка кхаъча еше а, японски фирмаша американски тIема-промыш-ленни комплексаца гIула-

Цудухьа цюа бакъан довш-аш дан премьер Накасоне тIехь-тIехьа духхагIа рьаза па къьастта частни бизнесе СОИ планашта юкъе лаьца-лоацаргдолаш Японн да-кха лоапаш хилийтара уйла-на. Цудухьа кIезига хиланзар «седьъашкарча тIемай» планаш бокъонаш йовзара IIапони дакъа лаца пареI дIакхетара тароначш къье-стаграи март бетта юкъе Америке яхача японски экс-пертий кхоалагIча делегаце-на юкъе.

Цу цхьаъне тешаш ду Японе СОИ проекта юкъе дакъа лоацаргхилар пра-тически къастадаь хилара мехка дуккхача тахан йолча информацеи средствай обозре-вателша къьсгадеп японски правительство раьза хи-на формулу а варианташ а из-аранижара ханаш а юзнил-га мара ца хиларан.

«Седьъашкарча тIемай» милитаристски программах Японн дIатохарах японо-американски тIема альянс чIоагIъяра новкъа бакъйка керда гIа хинна га Iош, кхы а кIезигIелеп принципальни йола керда яьлеп — космически арена милитаризаци яра кхерамеча планашта юкъе Японн дихьа лаьца лоацап хинна дIаоттар хургда.

Александр ЛАЗАРЕВ, АПН соб. корр.
Токно.

«Трудовые резервы» яхаччa ший лоІамечча спортивни обществе болгк беш ва тренер, дунен халкъашта къЬерча класса спорта мастер Хамидов Ваха. Духха ха ид цо ше бокха спорт ВИТА. Хlинца ЬЬона шtанигасташ хьалкхебеш ва из.

Уьк шера Хамидова хьалкхебь спортсменаш «Трудовые резервы» ДСО Российски Совета чемпионате даькъа доацаш бар. Царех ккоЬ чемпионаш хиъна.

Лаьхара спортивни хьо яхамаш долаш чакъьяхар уж яхьаш А. Багалова. Цо кхоачашйир СССР спорта мастера норматив.

СУРТА ТІА: тренер Хамидов Ваха (аьттехьа), СССР спорта мастер А. Багалов.

Л. АБДУРЗАКОВА сурт.

ДЕШАРИ СПОРТИ

Интервью

Духха ха йоацаш Грозне чакъьяьлар КПСС XXVII съезда хеташ хиннa республикерча вузийн студенташа юкъера 14-гІа спартакиада. Цо хьахьекхар Л. Н. Толстой цергІча Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета, М. Д. Миллионщикова цергІча Грозненски мехкадатта института, Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен хьехархой института колллективанна спортивни яхетам балара болх минута лаьт а ІІахо йодуча хана цу даькъе де дезар а.

Спартакиада итоге лаьца тта корреспондента къамьял хилар яхьи керттерча судахочунга Ю. В. Юнашкова.

— Юрий Владимирович, минута чакъьяьлар спортивни яхьаш?

— Спартакиада хьалхарча этапе даькъа доацаш 7 заар совгІа саг бар. Уьххаза чакъьяьлар группаштен факультеташтеи юкъера яхьаш. ШолгІача этапе шоайла яхьи яьлар вузий спортивни клубаш. Эттара доарІакІоне. ярхкоалагІа этап. Цига даькъе лаьцар хьалхарча шин этапе толамаш даькъа спортсменашна. Уьк 800 саг мар, Яхьаш чакъьяьлар 10 спорта тайпаш: топ кхоссар, истола тІара теннис, шахматаш, некдар, волейбол (хьалхара маІанаш), баскетбол (хьалхара маІанаш), бадминтон, яйга атлетика, шиъ лоІаме кІалтохар, футбол. Хlара спорта тайпаш хуьшта цишшаш хиъна да оттаьлар. Цар ІІайихьар финалыш яхьаш.

— Мишта я спартакиада итоган?

— ХьалхарІа командни яхьех дувцарга аз. Кхоссар ІІаболалуча хана шеко яцар ЧИГПИ студенташа могало йоьхьаш. Хьалхарчара, республика кхыча вузашка санна а доацаш, физически воспитане факультет я.

Болх беш ба цІи хана тренераша специалисташ. Цул совгІа, лаьрхІа спортсменаш, тренераш, физически культура хьехархой хьалхе-беш ма йий из. Цхьабакъда, яхьаш дІайолаелча гучадаьлар, хургбоча хьехархой командашка яь ницо кхочам болаш йоьдуьйла. Котадо яьхкхар Грозненски мехкадатта института студенташа. Цар толамаш даьха спорта тайпаш ерашца да: шахматаш, истола тІара теннис, волейбол (хьалхаш), баскетбол (хьалхаш маІанахи), ХІаьта ЧИГПИ студенташа котбаьлар нек дарах, волейбодах (маІанах), футболах, яйгача атлетиках. Мехкдаттахоех 24 очко тІехьабисар уж. Кхоачагlча мотто: и уьнверситета команда.

— Малагlча спортивни заьлашка чакъьяьлар яхьаш?

— Белгалдаккха деза спартакиадца спортивни база дика хиннилга. Яхьаш хилар кхоккхе вуза залашка, шахматни клубе, «Садко» яхача бассейне. Массагакъа а дика ІІанийар спортсменаш. Сона хетачох, организацера хьежача ер спартакиада массарел а тІех яр. Дика кийчьаьлар барзкъгаш хувца, дувча, кхача бу моттигаш. Дег тІара барйал ала лов сона из шоай деккар ишгта дика кхочашдаьча «Шеладьяшта».

— Юрий Владимирович, спартакиада хьакхамаш хила ма доаттІара дар е дацар?

— Ма хуьда сихгІа жоп дала деза хаттараш оттадир спартакиадни яхьаша. Кхоачамбоацаш дукха дар. Масала, 9 спортивни тайпан цхьаьккха республикански рекорд эргаяккха аьттув баланизар, Къаьстта во чакъьяьлар яйгача атлетикица йоаьлла хьа ца боагІаш спортсменаш йіалла хьа ца боагІаш моттигаш а йіезига хиданзар. Царех я ЧИГПИ а ЧИГУ а волейбодаьх, шиъ лоІаме кІалтохарех йоьа команданаш. Цу тайпарча гІулакхашца машар бе йиш йи.

— МалагІа спортсменаш, спортивни толамаш белгалдаьча лов хьона?

— Долаш па иу тайпара масалаш. Дика чакъьяьлар яхьаш. О. Кузнецова (некдар), Л. Батыговаз (топ кхоссар), В. Емельянова, А. Тепсаева (яйга атлетика), кхыбабакъда, цо хьахьекхар. Цо воагІаш, вузашкарча спорте этта хьал яхьи ІІахо йа йиш йоаьлл доацдира. Дерриге хьинар оарчагІаьккха деза кхоачамбоацаш ІІаьлахара.

ДІаьздаьр
М. КАРТОЕВ.

Хьинареча кхаъькеранга унахцІенача вахарои тІехьа

ШОАШТА ВО ДИР ЦАР

ХІанзалца ца хиннача бесса лира кхъвсам лоаттабедта къьлдехаш бе ДІедахара шера май бетта малар мелаги алкоголизми дІаяккхара де дезарий хьаьшъега бола КПСС ЦК соцаь. Малар юкъера ДІаданкхар бокхха политически лоархІам бола социальни деккар а дерхІаш, КПСС ЦК-ас хьадийкад партийни, советски, профессиони, комсомольски организацеашкара, предприятей культаьхошкара — антиалкоголь хьэвсам тІегІерга тІоаІабеттаги цун эффективность лаккъегеи. Цу тІулакха динка даькъа кхоач граждански-правовой организацеа.

Хронически алкоголикаш, е дарба даьчуа тІехьаГІа юхь мела болабенна наь безам баде а бене а дарбан-цхьаьккха профилактори хьоажагІо. Уьххаза дарба а, бола, бола а беш цхьан шеграга шин шеграга кхачалца ха йоаьнех цар.

Малаяро хьъьоадаь лазараш дола хронически алкоголизмаш. І—ІІ группа инвалидаш, 55 шу даькна кхалнах, 59 шу даькна чаІа наь, малагахьа санна дарбан - кхъьеранга профилактори хьожабе йиш йоацаш бале, лаьрхІа наркологически отделенешна дарба де низагІа хиъна. Уьхаза кхъь беттагара цхьан шеграга цхьаьккха ца йоаьнех метта дарба уж.

Молаш, балха тІера вувлаш пар Р. Маштанов. Цхьаьккха дича а малар дита тугаш а нийсца пальча тІа ваза безам боацаш а яхар из. Дехарех, хьехар дарах кхы хІама ца а хиъна, судо соцам а бан, шера дарба де профилактере хьожабаш из.

Хронически алкоголикаш, е дарба даьчуа тІехьаГІа юхь мела болабенна наь безам баде а бене а дарбан-цхьаьккха профилактере хьожабу. Уьхаза дарба а, бола, бола а беш цхьан шеграга шин шеграга кхачалца ха йоаьнех цар.

Малаяро хьъьоадаь лазараш дола хронически алкоголизмаш. І—ІІ группа инвалидаш, 55 шу даькна кхалнах, 59 шу даькна чаІа наь, малагахьа санна дарбан - кхъьеранга профилактори хьожабе йиш йоацаш бале, лаьрхІа наркологически отделенешна дарба де низагІа хиъна. Уьхаза кхъь беттагара цхьан шеграга цхьаьккха ца йоаьнех метта дарба уж.

Молаш, балха тІера вувлаш пар Р. Маштанов. Цхьаьккха дича а малар дита тугаш а нийсца пальча тІа ваза безам боацаш а яхар из. Дехарех, хьехар дарах кхы хІама ца а хиъна, судо соцам а бан, шера дарба де профилактере хьожабаш из.

Цхьаьккха хана мотто ниъ